

ÅRSBERETNING

Regnskapsåret 2020

Lásságámmi

Sáffielson forvalter arven etter Nils-Isak Vålkeaput

disse blomstene, buskene
vinden
disse dyrene, fuglene
steinene, vannene
landskapet
mine brødre, søstre mine

disse vakreste, slektninger
min kjære, elskede
den eneste
dette stolte, vakre beitelandet
et bånd
til livet

Fra *Jus gazzebiehtár bohkošivččii* (DAT 1996)
Oversatt av Harald Gaski
Prosjektet «Månedens dikt» 2020

Innhold

1. VIRKSOMHETENS ART	4
2. FORTSATT DRIFT	4
3. ARBEIDSMILJØ, PERSONALE OG LIKESTILLING.....	4
4. MILJØRAPPORT	4
5. STYRETS VIRKSOMHET	5
5.1 Kunstner- og forskerboligen.....	5
5.2 Kunstnerskap og rettighetsforvaltning.....	6
5.3 Samlingsforvaltning.....	7
5.4 Organisasjon og administrasjon	8
5.5 Økonomi	9
6. ÅRSRESULTAT OG DISPONERING	10
7. OPPGAVER OG PLANER FREMOVER	10

*Forsidefoto: Nils-Aslak Valkeapää
(fra fotosamlinga)*

1. VIRKSOMHETENS ART

Stiftelsen Lásságámmi er en privat, ikke næringsdrivende stiftelse vedtatt opprettet 29. januar 2004. Stiftelsen blei oppretta av Sametinget, Troms fylkeskommune, Universitetet i Tromsø og Storfjord kommune. Hver av stifterne har en representant i styret, og i tillegg har arvingene og Samerådet hver sin styrerepresentant. Stiftelsen har sete i Storfjord kommune.

Hovedmålsetningene kan formuleres slik (utdrag fra vedtektenes § 2):

- Ta hand om og fremme den kulturelle og åndelige arven etter Nils-Aslak Valkeapää.
- Samle hans arbeider og rettighetene til hans verk i Lásságámmi og forvalte arven etter den ånd og filosofi som fremkommer i hans arbeider og utgivelser.
- Arbeide med å fremme Valkeapääs kunst, musikk og forfatterskap, veilede folk som vil bli kjent med eller fordype seg i Valkeapääs kunstnerskap og oppmuntre og hjelpe andre samiske kunstnere.
- Lásságámmi er samisk kulturhistorie og skal være et sted som stimulerer beboerne til fortsatt kunstnerisk utvikling, og til å forstå Valkeapääs livsholdning og univers.

2. FORTSATT DRIFT

Styret legger forutsetninger for fortsatt drift av stiftelsen til grunn ved avleggelsen av årsberetning og årsregnskap.

3. ARBEIDSMILJØ, PERSONALE OG LIKESTILLING

Stiftelsen har i regnskapsåret hatt to ansatte:

- Vaktmester 8 t/mnd
- Boligmedarbeider 8 t/mnd

Ved særskilt behov benyttes boligmedarbeider og vaktmester ut over de 8 timene.

Det er inngått avtale om kjøp av følgende tjenester:

- Storfjord kommune: Sekretariat for stiftelsen (30 % saksbehandling/daglig drift)
- Økonomihuset Storfjord: Regnskapsføring
- KomRev Nord: Revisjon
- Trafikktjenester Nord: Utrykning/vakthold Lásságámmi

Styret består av tre kvinner og tre menn, med to kvinner og fire menn som vararepresentanter.

4. MILJØRAPPORT

Stiftelsen forurensar ikke miljøet.

5. STYRETS VIRKSOMHET

Det er avholdt fire ordinære styremøter, og styret har behandlet 21 saker i regnskapsåret. I tillegg er det avholdt et utvidet strategimøte, der vararepresentanter og stifterne også var invitert til å delta. Årsmøtet 5. juni 2020 behandla de ordinære årsmøtesakene iht. vedtektene, inkludert valg. Styrets sammensetning siden årsmøtet har vært slik:

Troms fylkeskommune	Kirsti Lervoll (leder)	Marita Takvannsbukt (vara)
Storjord kommune	Lars Einar Garden (nestleder)	Inger Heiskel (vara)
Sametinget	Joar Nango (medlem)	Rawdna Carita Eira (vara)
UiT Norges arktiske universitet	Lena Aarekol (medlem)	Torjer Andreas Olsen (vara)
Arvingene	Anne-Maret Labba (medlem)	Ánde Somby (vara)
Samerådet	Niko Valkeapää (medlem)	Sámmol Valkeapää (vara)

5.1 Kunstner- og forskerboligen

5.1.1 Tildeling av opphold

Opphold i Lásságámmi lyses ut én gang i året, med søknadsfrist 1. september. Til sammen mottok styret 23 søknader i 2020. Til sammenlikning var det 24 søknader i 2019 og 21 søknader i 2018. Søknadene blei behandla av styret 26. september. Blant søkerne blei det plukket ut til sammen seks søkere som fikk innvilget opphold for året 2021. Disse var Elin Anna Labba og Pia Sjøgren, Anne Marie Guttorm Graven, Eva Maria Fjellheim, Lena Stenberg, Marika og Madeleine Renhuvud og Kaija Anttonen. I tillegg er to av oppholdene fra 2020 forskjøvet til 2021 på grunn av reiserestriksjoner mellom landene i forbindelse med pandemien.

De søkerne som har blitt innvilget opphold er oppfordret til å lage en enkel presentasjon av seg sjøl og sitt arbeid. Dette presenteres på stiftelsens nett- og Facebook-side slik at alle beboere til enhver tid er godt presentert for presse og andre interesserte. Beboerne har vært positive til å bidra til å skape omtale om boligen på denne måten, og er også generelt positive i sin omtale av oppholdet i boligen.

5.1.2 Arrangementer

Lásságámmi har som mål å også være en arena for kunst- og kulturopplevelser. På grunn av pandemien blei det planlagte arrangementet i samarbeid med den finske Väyläfestivalen gjort om til et digitalt opplegg, der duoen *Arvvas* og Leena Valkeapää medvirket.

5.1.3 Omvisninger i boligen

Som et ledd i å oppfylle formålsparagrafens formulering om å arbeide med å fremme Valkeapääs kunst, musikk og forfatterskap og veilede folk som vil bli kjent med eller fordype seg i Valkeapääs kunstnerskap åpner styret for omvisninger i Lásságámmi for grupper som ønsker det.

Også dette har vært påvirket av pandemien. I 2020 har det vært kun ei gruppe inne, til sammen åtte personer. Til sammenlikning var det 12 ulike grupper inne i 2019 (ca. 125 personer).

5.1.4 Byggforvaltning

Det er gjort tiltak for å forbedre arbeidsforholdene på arbeidsrommet, med bedre lese- og arbeidslys og kontorstol.

5.2 Kunstnerskap og rettighetsforvaltning

5.2.1 Oversettelser, utgivelser og nytgivelser

- **Prosjekt «Månedens dikt»**

For å oppnå flere oversettelser blei prosjektet «Månedens dikt» igangsatt fra og med september 2016. Diktene presenteres på fire språk; samisk originalversjon, norsk, finsk og engelsk. Det er valgt ut tekster fra bøkene *Girddán seivvodan* (Jeg flyr, jeg svever) fra 1999 og *Jus gazzebiehtár bohkošivččii* (Om lappmeisen lo) fra 1996. Disse er ennå ikke oversatt til noe annet språk. Prosjektet er gjennomført også i 2020 med seks publiseringer, og vil bli videreført i 2021. I løpet av 2020 har man også sett effekten av prosjektet, gjennom henvendelser fra forlag som vil trykke disse diktene i antologier og læreverk.

- **Markering av fødselsdagen 23. mars**

Som en markering av fødselsdagen 23. mars blei et utdrag fra den kommende utgivelsen *Ritnoaivi ja nieguid oaidni* publisert på nettsiden og Facebook. Boka hadde lansering i april 2020.

5.2.2 Kunstsamling og kunstkartlegging

Høsten 2020 åpnet Henie Onstad kunstsenter (HOK) den største retrospektive utstillingen med arbeidene til Áillohaš til nå. Utstillinga presenterer over 150 verk, og Stiftelsen Lásságámmi har bidratt med 46 objekter og sju fotoserier.

Som en del av forarbeidene til utstillinga gjennomførte stiftelsen i samarbeid med HOK et omfattende kartleggingsarbeid av Valkeapääs verker. Verkene er fotografert av profesjonelle fotografer, og det er registrere informasjon om teknikk, mål, produksjonsår, historikk, eierskap og tilstand. Til sammen er ni ulike destinasjoner blei besøkt, i både Norge og Finland, og 150 verker kartlagt. Alle verker er publisert på DigitaltMuseum.

5.2.3 Permanente utstillingslokaler

Senter for nordlige folks arbeid (SNF) har sammen med stiftelsen gjennomført et forprosjekt for å planlegge og utrede kostnader for permanente lokaler for ei Áillohaš-utstilling. Forprosjektet er finansiert av Sametinget og Troms fylkeskommune. SNF er prosjekteier, og Stiftelsen Lásságámmi inngår i arbeidsgruppa, og skissene for utvidelsen og visjonen for utstillinga er klare.

5.2.4 Annet formidlingsarbeid

Stiftelsen har som mål at nettsida www.lassagammi.no skal inneholde faglige artikler om Nils-Aslak Valkeapää, slik at den kan bli en verdifull kilde for elever, studenter og andre som søker mer kunnskap om multikunstneren og innsikt i hans virke. Layouten gjennomgikk en nødvendig revisjon i løpet av 2020.

De to profilene på Facebook, en for Stiftelsen Lásságámmi som organisasjon og en offisiell artistprofil for *Nils-Aslak Valkeapää – Áillohaš* brukes som spredningskanaler for nyheter fra egne nettsider, og eksternt innhold som bygger opp under stiftelsens formål. Rekkevidden for innlegg er jevnt over god, og det er tydelig at den i stor grad bidrar til at artiklene på nettsiden blir lest.

5.2.5 Rettighetsforvaltning

Et behandlingsutvalg har fullmakt fra styret til å behandle løpende henvendelser om bruk av Nils-Aslak Valkeapääs verker. I løpet av 2020 er det registrert 19 formelle henvendelser om bruk av verker. Til sammenlikning var det 16 henvendelser i 2019 og 14 henvendelser i 2018. De fleste av disse gjelder gjengivelser av poesi, men også joik og stiftelsens fotosamling.

5.3 Samlingsforvaltning

5.3.1 Gjenstander

Med unntak av det som er i boligen Lásságámmi er gjenstandssamlinga fra Lásságámmi lagra i klimaregulert magasin i Burfjord (Nord-Troms museum). Inkludert i gjenstander er kunst og boksamlinga. Samlinga inneholder 2.776 gjenstander som er registrert og fotografert. Samtlige er katalogisert i museumsdatabasen Primus. 716 av gjenstandene er publisert i DigitaltMuseum.

5.3.2 Fotosamling

Fotosamlinga befinner seg i brannsikkert arkiv hos Storfjord kommune. Samlinga kan deles inn i to kategorier med ulik status:

- **Dias og negativer**
Samtlige av stiftelsens dias og negativer er digitalisert, til sammen 16.572 objekter. 11.544 av disse er katalogisert i Primus (7.794 i 2019), og per i dag er 3.884 av disse tilgjengeliggjort for publikum på DigitaltMuseum (3.860 i 2019). Stiftelsen har i løpet av året vært i kontakt med en rekke kilder for å identifisere samlinga (personer, kontekst, dato o.l.).
- **Papirfoto**
Samlinga inneholder 457 papirfotografier. Disse er identifisert, men ikke digitalisert eller katalogisert i Primus. Følgelig er de heller ikke publisert på Digitalt Museum.

Det er et generelt prinsipp at ingen bilder fra f.eks. reiser publiseres før man har sikker informasjon om hvilken forbindelse det er, tidsrom, hvem som er avbildet o.l. Det må også gjøres vurderinger av forholdet til personopplysningsloven underveis. Dette er et svært kapasitetskrevenende arbeid.

5.3.3 Lydarkiv

Som en del av det overlatte innboet i Lásságámmi er det ei rekke lagringsenheter for lyd. Av disse er omlag 150 særskilt interessante. Dette er blant annet fieldrecordings, altså opptak Valkeapää har gjort i naturen, for bruk i egne musikkproduksjoner, råmateriale og skisser, konsertopptak og andre opptak med delvis ukjent opphav. Stiftelsen har nå satt i gang ei

kartlegging av dette arbeidet for å dokumentere og sikre hans samling, og gjennom dette arbeidet få mer kunnskap om hans kunstneriske virke, metode, hva han lot seg inspirere av og hvordan han utviklet seg som kunstner. Det er inngått samarbeid med Nasjonalbiblioteket om selve digitaliseringsjobben.

5.4 Organisasjon og administrasjon

5.4.1 Administrativ kapasitet

Stiftelsen har siden etableringa kjøpt 20 % sekretærtjeneste fra Storfjord kommune, som tar seg av all saksbehandling og daglig drift av stiftelsen. Erfaringene viser at ved gjennomføring av aktiviteter ut over grunnleggende drift er det behov for større ressurser. Styret arbeider kontinuerlig med å skaffe finansiering for å øke denne ressursen til 50 %, med mål om å jobbe mer med utvikling. En søknad om driftstilskudd fra Kulturrådet for 2020 blei dessverre avslått.

For 2020 har stiftelsen utvidet kjøpet til 30 % gjennom en midlertidig avtale med Storfjord kommune.

5.4.2 Pågående utviklingsprosjekter

- **Prosjektstøtte Kulturvern, Kulturrådet - kunstkartlegging**
Kulturrådet innvilget i desember 2019 kr 85.000,- til å kartlegge og fotografere Valkeapää sine verker. Prosjektet er et samarbeid med Henie Onstad kunstsenter, og de har gått inn med kr 25.000,- til arbeidet. Se punkt 5.2.2.
- **Prosjektstøtte Kulturvern, Kulturrådet - lydarkiv**
Kulturrådet innvilget i september 2020 kr 80.000,- til å kartlegge og digitalisere Valkeapää sine lydopptak. Se punkt 5.2.3.

5.4.3 Samarbeid med andre institusjoner i regionen

- **Riddu Ridđu-festivalen (RR)**
Stiftelsen Lásságámmi og RR inngikk en samarbeidsavtale i 2008, der et faglig seminar eller workshop i forbindelse med festivalen og mulighet for utvidelse innenfor aktuelle områder inngår. Fra 2015 inngår også et opphold i Lásságámmi til Årets Unge Kunstner, som i 2020 var Emil Karlsen.
- **Senter for nordlige folk (SNF)**
Stiftelsen Lásságámmi og SNF signerte en samarbeidsavtale i 2016, der et forprosjekt for å utrede muligheten for fast utstilling og magasin for Stiftelsen Lásságámmi i senteret er et sentralt punkt. Avtalen åpner også for samarbeid i andre forbindelser der det er naturlig, og som vil bidra til å styrke hverandre gjensidig. Avtalen blei gjenopptatt 3. januar 2019. Se for øvrig pkt. 5.2.3.
- **Stiftelsen Samisk Musikkfestival i Kautokeino (Påskefestivalen)**

Stiftelsen Lásságámmi og Stiftelsen Samisk Musikkfestival signerte 4. mars 2019 en treårig samarbeidsavtale, der et opphold i Lásságámmi på 14 dager inngår som en del av Áillohaš musikkpris. For 2020 skulle dette vært Domna Komjuk, som ikke kunne komme pga. pandemien. Avtalen åpner også for samarbeid i andre forbindelser der det er naturlig, og som vil bidra til å styrke hverandre gjensidig.

- **DAT o.s.**

Stiftelsen har en ikke-formalisert, men jevnlig dialog med forlaget DAT o.s. både i saker som omhandler rettigheter til bruk av verker, og i forbindelse med andre spørsmål knyttet til utgivelser.

5.4.4 Internasjonal orientering

Stiftelsen har etablert et arrangementssamarbeid med den finske Väyläfestivalen. Se punkt 5.1.2.

5.5 Økonomi

5.1.1 Faste driftstilskudd

Stiftelsen har i 2020 mottatt driftstilskudd fra Sametinget (kr 320.000,- +), Troms og Finnmark fylkeskommune (kr 310.500,-) og Storfjord kommune (kr 56.653,-), samt tilleggsbevilgning fra Sametinget (kr 8.000,-) og Troms og Finnmark fylkeskommune (kr 38.600,-)

5.5.2 Rettighetsinntekter

Regnskapet for 2020 viser at inntektene fra forvaltning av rettigheter er på kr 191.868,-. Av dette skal 65 % fordeles på arvingene, med unntak av andelen allerede fordelte inntekter fra TEOSTO (kr 29.969,-).

5.5.3 Egeninntekter

Stiftelsens egeninntekter kommer fra leieinntekter (kr 29.922,-) og salg av egne produkter eller kommisjonsvarer (kr 1.015,-).

5.5.4 Prosjektilskudd

Stiftelsen har i løpet av 2020 fått utbetalt kr 68.000,- fra Kulturrådet og kr 25.000,- fra Henie Onstad Kunstsenter som prosjektilskudd til kunstkartleggingsprosjektet (se punkt 5.4.2).

5.5.5 Kortsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld utgjør kr 111.752,-.

5.5.6 Andre forhold

I tråd med vedtatte økonomirutiner er det lagt opp til at 5 % av driftsbudsjettet avsettes til et disposisjonsfond årlig. Derfor var det satt opp et budsjett med kr. 36.000,- i overskudd. Det endelige overskuddet er høyere.

Det vises for øvrig til punkt 6.

6. ÅRSRESULTAT OG DISPONERING

Regnskapet for 2020 viser et overskudd på kr 131.498,-. Styret foreslår at overskuddet legges til egenkapitalen.

7. OPPGAVER OG PLANER FREMOVER

Stiftelsen Lásságámmi har satt opp følgende hovedmål i sin strategi for perioden 2021-2023:

- Lásságámmi skal være den fremste kunstner- og forskerboligen i Sápmi, og en aktiv kultur- og formidlingsarena.
- Stiftelsen skal videreutvikle sin rolle som formidler av både Áillohaš´ kunst og som tilrettelegger for nye unge kunstnere.
- De materielle og immaterielle verdiene i arven etter Áillohaš skal forvaltes i tråd med sin status som samisk kulturhistorie.
- Stiftelsen skal ha en stab med utviklingsfokus og -kapasitet, og en bærekraftig og forutsigbar økonomi.

Målene er fulgt opp med delmål for hvert enkelt område, og en handlingsplan som rulleres årlig.

Skibotn, 22. april 2021

Styreleder Kirsti Lervoll

Nestleder Lars Einar Garden

Medlem Joar Nango

Medlem Niko Valkeapää

Medlem Anne-Maret Labba

Medlem Lena Aarekol